

Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie 18.06.2026 nr 8-3/4802-1

Meie 04.08.2026 nr 6-3/26-1297-2

**Arvamus Pankrotiseaduse ja
kohtutäituri seaduse muutmise seaduse
eelnõu väljatöötamiskavatsusele**

Lugupeetud justiits- ja digiminister

Täna võimaluse eest avaldada arvamust Pankrotiseaduse ja kohtutäituri seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsusele (edaspidi VTK). Harju maakohtu kohtunike tähelepanekute kohaselt toimib pankrotimenetluse süsteem Eestis pärast pankrotiõiguse revisjoni üldiselt hästi. Menetlused on oluliselt lühemaks muutunud, füüsiliste isikute maksejõuetusmenetlused on lihtsustunud ning kohtute ja kohtunike spetsialiseerumine on toonud kaasa ka töö sisulise kvaliteedi tõusu. Uute muudatuste sisseviimine peab seetõttu süsteemselt järgime revisjoni käigus tehtud muudatusi.

1. Üldised märkused

Väljatöötamiskavatsuses puudub kahetusväärselt rahvusvaheline võrdlus. Varasemalt on pankrotimenetluse muudatuste läbiviimisel kasutatud alati ka rahvusvahelist võrdlust, mis võiks muudatusi inspireerida. Samuti ei ole piisavalt eristatud füüsilise isiku ja juriidilise isiku pankrotimenetluste eripärasid. Mõlemad menetlusliigid täidavad erinevaid eesmärke ning nende probleemid ja võimalikud lahendused ei ole alati kattuvad. Ka pankrotihalduril on nendes menetlustes erinev roll.

Kohtunikele jääb ebaselgeks, millist konkreetset probleemi kavandavad muudatused lahendama peaksid. Ei ole piisavalt põhjendatud, kas peamine probleem seisneb varatute menetluste läbiviimises, pankrotikuritegude avastamises ja nende eest vastutuse kohaldamise vähesuses või on probleem üksnes haldurite töö kvaliteet ja järelkasv.

Kui luua riiklik pankrotihaldurite süsteem, tuleks tervikuna uuesti läbi mõelda ka järelevalve korraldus, sealhulgas halduskohtute roll, vaidlustusmehhanismid ja vastutusküsimused.

2. Pankrotihaldurite kvalifikatsioon ja koolitus

Kohtunike hinnangul on haldurite haridustaseme tõstmine tervitatav eelkõige just juriidiliste isikute pankrotimenetlust läbiviivate haldurite puhul. Magistrikraadi nõue on üldjoontes põhjendatud, kuid haridusvaldkonna piiramine üksnes õiguse või majandusega ei ole vajalik. Oluline peaks olema kandidaatide teadmiste ja oskuste tase, mida saab hinnata eksamite ja kutsekvalifikatsiooni nõuete kaudu, mitte konkreetse eriala alusel.

Kui haridusnõudeid muudetakse, tuleb ette näha selged üleminekusätted, et praegu tegutsevate pankrotihaldurite õigus tegevust jätkata oleks õiguslikult selge.

Täiendusõppe regulatsioon vajab täpsustamist. Arusaamatu on, mida täpselt mõeldakse kohustusliku täiendusõppe all ning milline oleks Koja roll selle korraldamisel. Võimalik oleks ette näha kindlad koolitusmoodulid, mida Koda korrapäraselt pakub.

Vandeadvokaatidele eraldi eelpraktika või koolituse nõude kehtestamine on küsitav, arvestades nende senist kutsealast ettevalmistust. Siiski oleks mõistlik näha ette mentorisüsteem ning nõuda praktilise pankrotimenetluse kogemuse omandamist ka vandeadvokaatidelt enne tegutsema asumist.

3. Menetluste jaotamine pankrotihaldurite vahel

Kohtunikud nõustuvad väitega, et osadel pankrotihalduritel on rohkem tööd, kui teistel, kuid see põhjendatud põhjustel. Rohkem tööd saavad haldurid, kes on suurema kogemusega, usaldusväärsemad või omavad konkreetseks menetluseks vajalikku pädevust.

Automaatne menetluste jaotamine ei ole põhjendatud. Pankrotihalduri määramisel peab kohtul säilima võimalus arvestada muu hulgas:

- halduri kogemust ja võimekust;
- keeleoskust;
- juriidiliste isikute puhul võlgniku tegevusvaldkonda;
- seda, kas tegemist on tegutseva ettevõtte või üksnes varakogumiga;
- menetluse keerukust;
- vajadust pidada läbirääkimisi võlausaldajate, investorite või muude osapooltega.

Usaldust ja professionaalset sobivust ei ole võimalik tagada juhusliku valiku teel. Lisaks näeb kehtiv süsteem ette võimaluse pankrotihalduri väljavahetamiseks võlausaldajate üldkoosoleku otsusega, seega ei oleks ka automaatne määramine ühtlase tööjaotuse aluseks. Kohtul peab igal juhul säilima võimalus haldur välja vahetada ka üldistel alustel (usalduse puudumine), mitte ainult konkreetse rikkumise tuvastamisel.

Kui automaatset määramist üldse kaaluda, võiks see olla põhjendatud üksnes füüsiliste isikute pankrotimenetlustes. Sellisel juhul peaks määratud halduril olema ka kohustus menetlus vastu võtta.

4. Töökorraldus ja asendamine

Kohtunike hinnangul võib toetada paindlikumat töökorraldust, sealhulgas seaduses nende toimingute määratlemist, mida pankrotihaldur peab isiklikult tegema ja halduri abilise (sarnaselt kohtutäituri abile) võimaldamist. Ka praegu teostavad osa toiminguid halduri büroo töötajad.

Asendamise regulatsiooni puhul on 28 päeva liiga lühike tähtaeg. Haiguse korral võiks lähtuda vähemalt nelja kuni viie kuu pikkusest perioodist, mis vastab pikaajalise töövõimetuse tavapärasele kestusele. Puhkuse ajaks asendaja määramise kohustus ei ole vajalik. Pankrotihaldur saab oma tööd üldjuhul korraldada nii, et puhkuse ajal ei ole vaja teha kiireloomulisi toiminguid, mis nõuavad halduri isiklikku osavõttu.

Oluline on tunnustada büroo organisatsioonilist võimekust. Andmekaitse, raamatupidamise ja muude tugifunktsioonide nõuded tulenevad juba praegu seadusest. Nende nõuete täitmise toetamisel peaks Koja roll olema senisest selgem ning aktiivsem. Ei saa nõuda, et halduri büroo nimetatud tegevusi oma töötaja kaudu teostab, sest neid tegevusi võib teenusena kasutada. Samas peab halduril olema võimekust tagada pidev infovahetus ja dokumendihaldus ka siis, kui haldur puhkab või on lühiajaliselt töövõimetu.

5. Advokaadi kasutamine menetluses

Advokaadi kaasamine peaks olema lubatud sama büroo kaudu, kus pankrotihaldur tegutseb. Liiga piirav oleks nõue, et võlausaldajate esimesele üldkoosolekule tuleb igal juhul esitada üksikasjalik kalkulatsioon advokaadi kasutamise vajaduse kohta. Menetluse algfaasis ei pruugi olla võimalik hinnata, kas ja millises ulatuses õigusabi kasutamine osutub vajalikuks. Halduril peaks olema kohustus teavitada kohut ja võlausaldajaid esimesel võimalusel, kui õigusabiteenuse vajadus selgub.

6. Pankrotihaldurite tasustamine

Kohtunikud on veendunud, et riik ei pea pankrotimenetlusi, eriti juriidiliste isikute pankrotimenetlusi täielikult rahastama. Pankrotimenetlus on võlausaldajate nõuete kollektiivne täitemenetlus ning võlausaldajatel on tavapärases tsiviilkäibes võimalik oma nõudeid ka muul moel tagada, kui oodata täitemenetlust. Riik ei peaks kinni maksma menetlust, mis tekib seetõttu, et võlausaldajad ise on olnud oma lepingute sõlmimisel ja majandustegevuses hooletud ega ole oma nõudeid taganud.

Ajutise pankrotihalduri aruande puhul, võiks kaaluda ühtset vorminõuet ja fikseeritud tasumäära, kuna tegemist on sisuliselt standardiseeritud eksperdihinnanguga. Samas tuleb arvestada, et mõnes menetluses teeb ajutine pankrotihaldur ära väga suure osa kogu menetluse tööst. Sellistes juhtumites peab olema võimalik määrata ka oluliselt kõrgemat tasu. Praktikas on esinenud keerukaid menetlusi, kus ajutine haldur on pidanud aktiivselt osalema ettevõtte tegevuse stabiliseerimisel, läbirääkimistes või vara säilitamises.

Samuti tuleks laiendada riigi õigusabi võimalusi juriidilistele isikutele ning täpsustada seaduses üheselt, millisest eelarvest vastavad kulud kaetakse, kui tasumakstakse riigi eelarvest. Praegu on selles küsimuses märkimisväärne ebaselgus.

Tasustamise süsteemi kujundamisel tuleb eristada:

- füüsilise isiku ja juriidilise isiku pankrotimenetlusi;
- ajutise pankrotihalduri ja pankrotihalduri ülesandeid.

Etapiviisilist tasustamist võib kaaluda, kuid süsteem peab motiveerima menetlust lõpule viima. Kui menetluse käigus makstakse välja peaaegu kogu tasu ja lõppfaasi jääb üksnes väike lisatasu, võib väheneda motivatsioon menetlus võimalikult tõhusalt lõpule viia.

Kolmest komponendist koosneva tasusüsteemi puhul tuleb arvestada, et menetluse alguses ei ole sageli võimalik usaldusväärselt hinnata, kas tegemist on varaga või varatu menetlusega. Vara väärtus, selle realiseeritavus ning muu oluline teave võivad menetluse käigus oluliselt muutuda.

7. Riikliku pankrotihalduri mudel

Kohtunikud ei toeta riikliku pankrotihalduri mudelit. Riiklikul halduril puudub vältimatult osa ettevõtluskeskkonnas vajalikust riskijulgusest ning praktilisest kogemusest. Raske on ette kujutada olukorda, kus ametnik juhib tegutsevat ettevõtet, mida on vaja kriisiolukorras ümber korraldada või kontrollitult lõpetada.

Juba ajutise pankrotihalduri tegevus eeldab sageli kiirete äriliste otsuste tegemist ning soovitude andmist näiteks:

- vara võõrandamiseks;
- lepingute lõpetamiseks või muutmiseks;
- ettevõtte tegevuse jätkamiseks või lõpetamiseks.
-

Samuti tekib küsimus riigivastutuse ulatusest juhul, kui selliste otsuste tegemisel tekitatakse kahju.

Väljatöötamiskavatsusest ei nähtu rahvusvahelist võrdlust ega analüüsi selle kohta, kas ja millistes riikides kasutatakse üksnes riiklikke pankrotihaldureid. Selline võrdlus oleks enne põhimõtetlike muudatuste kaalumist hädavajalik.

Lisaks sõltub pankrotimenetluste arv olulisel määral majandustsüklist. Riigil on keeruline tagada ametnike arvu piisavalt paindlik kohandamine muutuvatele vajadustele. Erasektoris tegutsevad pankrotihaldurid suudavad töömahtu ja ressursse üldjuhul oluliselt paindlikumalt kohandada.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kai Härmand
osakonnajuhataja

Mari-Liis Tõnuri